

7. Стан та перспективи розвитку галузі зв'язку та сфери інформатизації України. – [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: <http://who-is-who.com.ua/bookmarket/zvyazoktainform2006/1/2.html>.

8. Статистичні дані розвитку сфери послуг України. – [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)

УДК 65.014.1+658.14/17

Доц. В.І. Куцик, канд. екон. наук;  
магістрант В.М. Кашуба – Львівська КА

## ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ОБІГОВОГО КАПІТАЛУ І ШЛЯХИ ЇХ ЗБІЛЬШЕННЯ

Обґрунтовано шляхи залучення обігових коштів та додаткових коштів. Фінансова робота на підприємствах безпосередньо пов'язана з формуванням та ефективним використанням грошових ресурсів або капіталу. Тому важливим є питання вибору джерел фінансування підприємства.

**Ключові слова:** обігові кошти, обіговий капітал, позикові кошти, банківський кредит, корпоративні облігації, договір поручництва, договір комісії, джерела формування обігового капіталу

*Assoc. prof. V.I. Kucyk; undergraduate V.M. Kashuba –  
L'viv commercial academy*

### Sources of forming of floating capital and ways of their increase

Grounded ways of bringing in of circulating assets and additional funds. Financial work on enterprises is directly bound by forming and effective use of money resources or capital. That is why important is a question of choice of sources of financing of enterprise.

**Keywords:** circulating assets, floating capital, loan facilities, bank credit, corporate bonds, agreement of guarantor, agreement of commission, source of forming of floating capital

Обігові кошти використовуються для фінансування поточної виробничої діяльності (виробнича сфера), тобто для створення запасів сировини, матеріалів, палива, тари, запасів незавершеного виробництва і готової продукції. Крім виробничої сфери обігові кошти функціонуючи у сфері обігу у вигляді коштів у розрахунках (дебіторська заборгованість), коштів, що знаходяться на рахунках у банках і касах підприємств, а також у цінних паперах.

Необхідною умовою ефективної діяльності підприємств є визначення джерел формування обігового капіталу підприємства. Незважаючи на висвітлення цієї проблеми у численних публікаціях у науковій літературі, дотепер відсутня єдина точка зору щодо визначення джерел формування обігового капіталу підприємств та порядку їх формування [1, с. 271].

Серед вітчизняних та зарубіжних учених, які плідно досліджують цю проблематику: О.Г. Біла, І.О. Бланк, О.С. Бородкін, Є.Ф. Брігхем, П.Ю. Буряк, В.М. Івахненко, Коласс Бернар, М.В. Кужельний, С.В. Мних, Л.В. Нападівська, В.Я. Нусинов, А.М. Поддєрьогін, Г.В. Савицька, В.В. Сопко, В.І. Стражев, Г.А. Стасюк та інші.

За джерелами формування обігові кошти класифікують на власні і залучені. Власний обіговий капітал – це частина власних ресурсів підприємств,

авансованих в обігові активи для забезпечення неперервного торговельно-комерційного процесу.

Саме власні обігові кошти повинні бути основою і достатніми як мінімум для задоволення потреб організації. Для нормального забезпечення господарської діяльності обіговим капіталом його величина встановлюється в межах  $1/3$  власного капіталу. Власні обігові кошти є гарантією фінансової стабільності, кредитоспроможності та інвестиційної привабливості.

Власний обіговий капітал є основою самостійності і незалежності підприємств та створює необхідну матеріальну зацікавленість у раціональному його використанні. Зазвичай, за рахунок власного капіталу підприємства покривається тільки мінімальна потреба в обігових активах.

Нестачу власних фінансових ресурсів підприємства задовольняють за рахунок позиченого капіталу:

- кредитів банків;
- кредиторської заборгованості;
- додатковим залученням засобів юридичних і фізичних осіб (видані векселі, додаткова емісія акцій, випуск і реалізація облігацій).

У процесі формування структури обігового капіталу, насамперед, необхідно вилучити найбільш прийнятні джерела залучення позикових коштів. З точки зору розвитку підприємства головним при залученні позикових коштів є ціна за наданий кредит, на підставі якої виробник має можливість проаналізувати рівень відсоткової ставки на позикові кошти та спрогнозувати відповідно свою діяльність щодо залучення капіталу й формування оптимальної (за вартістю) величини обігових коштів [2, с. 15].

Залучення обігових коштів традиційно належить до найризикованіших операцій. Вирішити проблему залучення додаткових коштів можна за допомогою банківського кредиту або, скажімо, продавши майно, яке тимчасово не використовують. Також можна випустити корпоративні облігації, на решті, уклавши довгостроковий договір на постачання продукції. Однак у всіх зазначених варіантів є доволі вагомі вади. Залучення банківського кредиту пов'язано зі складністю процедури його отримання, корпоративні облігації через низьку прибутковість поки що не мають особливої популярності, продаж майна та отримання коштів у вигляді попередньої оплати призведе до вилучення великої частини надходжень на сплату податків. Тож, коли виникла проблема із залученням обігових коштів, найліпшим виходом із ситуації наразі є отримання безвідсоткової позики на поворотній основі. Таку позику можна отримати і в юридичної особи, яка має вільні обігові кошти, і в будь-якої фізичної особи, чи в обох. Порядок отримання позики передбачено статтею 374 Цивільного кодексу України. Важливо зауважити, що договір позики є безвідплатним, тобто позичальник не зобов'язаний платити позикодавцеві проценти за користування його коштами або майном, а мусить лише повернути їх у повній цілості. Договір позики краще оформляти письмово, незалежно від суми взятих у позику грошей. У цьому випадку всі питання, які можуть виникнути, будуть застережені в договорі і, отже, вирішити їх буде простіше [3, с. 76].

Проте деякі компанії вибирають інший шлях залучення обігових коштів. Не укладаючи договору позики, вони при цьому проводять розрахунки не інакше, як взятими в борг коштами. Можна використати такі варіанти залучення коштів:

- *оформлення повернення боргу простим векселем.* Відповідно до цієї схеми продавець відвантажує покупцеві товар. Замість живих грошей одержувач товару розплачується векселем. Для повернення своїх грошей продавець, він же – перший векселеутримувач, продає вексель третій особі (так званому правильному утримувачеві) і отримує оплату за нього. Таким чином, боргова вимога переоформлюється на потрібну особу. Після закінчення терміну, на який були необхідні гроші для поповнення обігових коштів, правильний утримувач (позикодавець) пред'являє векселедавцеві (позичальнику) вексель до платежу. Ефективність використання цієї схеми залежатиме від правильного оформлення документів і наявності грошового боргу за фактично поставлені товари, виконані послуги, як цього вимагає законодавство України про обіг векселів.
- *використання договору поручництва.* Ця схема передбачає використання договору поручництва, поручником за яким є позикодавець. Товар відвантажується покупцеві (він же боржник), але заборгованість гасить поручник (він же позикодавець). Таким чином, боргова вимога переходить до поручника. Після закінчення терміну, на який були потрібні гроші для поповнення обігових коштів, боржник (позичальник) гасить заборгованість перед поручником.
- *договір комісії.* У разі, якщо потреба в грошах має багатоцільовий характер або залучення третьої особи (продавця) ускладнене, позикові відносини можна оформити договором комісії на купівлю. Механізм можна подати так: підприємство-комітент (у нашому випадку позикодавець) переказує підприємству-комісіонеру (позичальник) гроші для придбання товарів згідно з укладеним між ними договором комісії. Це не спричиняє змін у податковому обліку обох сторін. Через деякий час сторони за взаємною згодою розривають договір комісії і, отже, комісіонер (позичальник) повертає комітенту (позикодавцеві) його гроші.
- *внесення грошей до статутного фонду.* Якщо ваші засновники згодні позичити вам гроші на поповнення обігових коштів, можна використати таку схему: засновник вносить гроші, і це надходження оформляється як внесок до статутного капіталу (він не підлягає оподаткуванню). Суму, яка "зависла" на рахунку "Розрахунки із засновниками", повертаємо після закінчення необхідного терміну засновнику як зайвий внесок.
- *розрахунки за претензіями.* На додачу до попереднього варіанта можна запропонувати і такий: надходження від засновника оформлюється, наприклад, як нез'ясована сума і "висне" на рахунку "Розрахунки по претензіях" або "Розрахунки з персоналом по інших операціях" залежно від того, чи є засновник вашим працівником, чи ні. Після закінчення необхідного вам терміну ця сума повертається через банк або через касу [4, с. 312]

Отже, фінансова робота на підприємствах безпосередньо пов'язана формуванням та ефективним використанням грошових ресурсів або капіталу. Тому важливим є питання вибору джерел фінансування підприємства.

У процесі формування структури обігового капіталу насамперед необхідно вибрати найбільш прийнятні джерела залучення позикових коштів. Аналіз джерел формування обігового капіталу та його проведення надасть

змогу визначити до якої межі підприємство покладається: на борги чи власний капітал.

## Література

1. Сорока Р.С. Визначення джерел формування обігового капіталу підприємства// Наук. вісник НЛТУ України. – Львів: НЛТУ України. – 2007, вип. 17.1. – С. 271-276.
2. Бабич Л.М. Формування оптимальної структури оборотних коштів підприємств// Актуальні проблеми економіки. – 2001, № 9-10. – С. 12-23.
3. Сорока Р.С. Чинники впливу на ефективність функціонування оборотного капіталу// Регіональна економіка. – 2003, № 2. – С. 72-80.
4. Біла О.Г. Фінансове планування і прогнозування: Навч. посібник. – Львів: Компакт-ЛВ, 2005. – 312 с.

УДК 338.23:330.131.5(477)

Доц. О.Я. Малиновська, канд. екон. наук –  
Львівська державна фінансова академія

## СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ

Розглянуто процеси формування ідеї соціальної відповідальності бізнесу в Україні. Зазначається відповідальність бізнесу у соціальному розвитку держави. Обґрунтовано термін "соціальна відповідальність".

*Assoc. prof. O.Ya. Malynovska – L'viv state financial academy*

### Social responsibility of business in Ukraine stages of stabilizing

The processes of formation of the idea of social responsibility in business of Ukraine have been considered. Business responsibility in social development of the state has been indicated. The term "social responsibility" has been grounded.

**Вступ.** Процеси формування сталих ринкових відносин вимагають поступального та стабільного розвитку приватного сектора економіки. Відповідно, із зміцненням приватного підприємництва виникає потреба в соціальній відповідальності бізнесу.

За кордоном ідея соціальної відповідальності бізнесу народилася півстоліття тому, коли в країнах з розвинутою ринковою економікою збільшився середній клас. У середині 1970-х рр. виникло визначення так званої корпоративної соціальної відповідальності.

Проблематика корпоративної соціальної відповідальності привертає увагу багатьох представників фінансової науки. Серед визначних вітчизняних науковців треба відзначити О.Д. Василика, М.І. Долішного, В.М. Гейця, В.Л. Осецького, А.А. Чухна, С.І. Юрія. Проте, незважаючи на значні досягнення у вирішенні теоретико-методологічних питань соціальної відповідальності бізнесу, ціла низка питань, пов'язаних безпосередньо з механізмом мотивації соціальної відповідальності бізнесу, залишаються недостатньо дослідженими і тому потребують додаткового вивчення.

**Мета статті.** Метою є окреслення та обґрунтування мотивації соціальної відповідальності бізнесу визначення сутності соціальної відповідальності в Україні.